

Spominjamo se vas Čehi vsak dan, šli bomo z vami do konca, kakor tudi vi z nami. Naprej gre naša pot, nazaj ne. Naše srce se po teh dneh ne ohladi več. Naj nas le kujejo, da postanemo ena duša in eno telo.

Dr. Drinkovič povdarja v imenu Hrvatov in Srbov, da je edinstvo troimenega naroda prešlo med Hrvati in Srbi že v meso in kri.

Nato se oglasi k besedi dr. A. Korošec. Napija slovenskemu ženstvu, ki izvršuje v tej borbi za svobodo naroda veliko nalogo. Trpljenje ženstve je v tej vojni strašno. Može gredo v boj, padajo, ženske pa morajo nositi vso težo in bolelost vojne. Toda to naše ženstvo ni klonilo duha. Duh moči in duh naroda živi v tem našem ženstvu, ki koraka z nami v naših sprednjih vrstah do zmage. Naj živi slovensko ženstvo!

Krekovo slavlje v Št. Janžu.

Jugoslovani, Čehi in Poljaki sklenili tesno zvezo.

Slovenski narod je svojega očeta, buditelja in voditelja dr. Janeza Ev. Krek preteklo nedeljo dne 18. avgusta, proslavil, kakor je ta mož zaslužil. V Št. Janžu na Dolenjskem se je ta dan odkrila dr. Kreku spominska plošča na župnišču, kjer je umrl. Slavnost odkritja se je izvršila tako svečano in veličastno, kakor še menda nobena slavnost na slovenskih tleh, vsaj v zadnjih letih ne. Spomina dr. Kreka nismo počastili samo Slovenci, Hrvati in Srbi, temveč prišli so tudi naši severni bratje Čehi in Poljaki, da proslavijo moža, ki je vse svoje sile posvetil velikemu delu, da bi zedinil v bratski slogi vse avstrijske Slované.

Sijajna vožnja po Dolenjskem.

V nedeljo zjutraj smo se odpeljali ob 8. uri iz Ljubljane. V prvih vozovih so se vozili naši poslanci, Čehi, Poljaki, Hrvati in Srbi. Vsi kraji ob progi, kjer smo se vozili, da skoro vsaka hiša je bila okinčana z zastavami. Slavoloki in mlaji so nas pozdravljali, ko smo se vozili po slikoviti Dolenjski, ki je v marsičem podobna našim Slov. goricam. Pozdravljanja, veselega vzklikanja, prepevanja, navdušenih pozdravnih govorov ni bilo ne konca ne kraja. Ljudstvo je posebno navdušeno pozdravljalo zastopnike bratskih nam narodov: Čeha in Poljake. Vlak je povsod, kjer je obstal, bil kar v morju cvetja in slovenskih trobojnic. Skoro iz vsakega okna na vlaku so plapolale belo-modro-rdeče zastave. Ljudstvo je dalo v polni meri duška svojim čustvom. Dekleta in fantje so nas prišli pozdravljati v pestrih narodnih nošah. Skoro na vsaki postaji so poslanci, Jugoslani, kakor Čehi in Poljaki izstopili iz železniških vozov, da pozdravijo vrlo navdušeno ljudstvo. Tu se je pokazala prava slovanska vzajemnost. Govorili, odzdravljali, stiskali so si roke vsi: dolenjski kmet in minister Glombinski, grof Skarbek in priprosta dolenjska ženica, načelnik Stanek in slovensko kmetsko dekle, vse, prav vse je plavalo v navdušenem, nepopisnem veselju. Smelo rečem, da kaj

tako lepega, pristrčnega, nepristržnega in ob enem veličastnega, kakor so bili sprejemi na dolenjskih postajah, še nisem videl v svojem življenju. Dolenjci so pokazali tudi svoje slovensko gostoljubje. Med vožnjo so pogostili poslanca in častnike ter druge goste z izbornimi dolenjskimi krepčili. Na postaji Karmel, kjer smo izstopili, pa je nežno dekletce prineslo slovenskom gostom naproti kruha in soli in jim tako po staroslovenski navadi zaklical: »Dobrodošli.« Pero urednikovo je preslabo, da bi le približno opisalo veličastno in sijajno vožnjo po Dolenjskem. Bratje Čehi, Poljaki, Hrvati in Srbi so bili naravnost presenečeni vsled ljubkosti, pristrčnosti in nepresiljene gostoljubnosti, s katero jih je sprejelo naše slovensko ljudstvo.

Slovesen vhod v Št. Janž.

Vlak bi bil moral dospeti že ob 11. uri na končno postajo, a tje smo prišli z veliko zamudo več kot 2 ur. Čakalo nas je veliko število ljudstva z zastavami in okinčanih vozov (nad 80) ter na tisoče in tisoče ljudstva. Počasi se je pomikal ogromen sprevod proti Št. Janžu: Naprej godba, potem Orli, gasilci, društva in potem vozovi. Ljudje so hiteli v velikih trumah peš in na vozovih proti Št. Janžu. Vas je bila vsa odeta v zastave, cvetje in zelenje. Na mogočnih mlajih, drevesih in številnih slavolokih je plapolalo brez števila zastav. Pri glavnem slavoloku sta pozdravila dole goste, posebno brate s severa, domači župan in zastopnica ženstva. Odgovarjali so Čeh Stanek, Poljak-minister Glombinski in dr. Korošec. Po pozdravu je bila ob 1/2 3. tiha sv. maša, za pokojnega dr. Kreka, katere so se udeležili vsi poslanci in drugi gostje. Zbranega ljudstva se je cenilo na 15.000.

Župnik Bajec slavi dr. Kreka. — Odkritje spominske plošče.

Po maši je domači župnik in zvesti prijatelj rajnega dr. Kreka, Ludovik Bajec, stopil na ocer med cerkvijo in župniščem in je v navdušenem govoru slavil spomin dr. Kreka ter v vnesenih besedah pozdravil dole goste, posebno mile nam brate Čeha in Poljake. Govornik je s povzdignjenim in tresočim glasom končal:

... Danes je izpolnjena Tvoja želja, ti naš Mojzes, ti naš dobri oče dr. Krek, želja, katero si izrazil malo pred smrtjo: »Misel naše deklaracije — tako si govoril — mora tako pronikniti med naše ljudstvo, da se bo z njim zrasla, kakor pravi pri nas človek, če ga vprašaš, kako mu je ime: Jaz sem Janez, jaz sem Miha — jaz sem Micka ali Nežka, tako mora biti spojena jugoslovanska deklaracija z vsakim našim ljudem, da bo vsak s ponosom rekel: Jaz sem Jugoslovani!«

Danes pa ni uresničena samo ta tvoja želja — zavesa odstrani se — danes zrejo na tvojo spominsko ploščo in gledajo Tvoja podoba ne samo Jugoslovani, ampak ob njihovi strani stoje zastopniki mogočnih bratskih narodov Čehov in Poljakov. In Ti naš dobri oče, ki gledaš na nas iz nebeskih višav, ti izprosi pri Vsemogočnem, da

ostane vez med Jugoslovani, Čehi in Poljaki nerazrušena. Ti naš Mojzes izprosi, da pride skoraj oni veliki dan, ko bomo videli zastopnike teh treh slovanskih narodov združene v eno samo enoto, združene v eno samo celoto, tam v oni hiši, kjer nam je nemila usoda slovanske nesloge pisala zgodovino slovanske sužnosti. Da, oni veliki dan bi radi čakali.

Izprosi, dragi Janez, da jih nebeška rosa napoji z ono srčnostjo, žilavostjo in z onim pogumom, ki bo potreben, da dokažemo Avstriji in celemu svetu, da slovanski narodi še živé, pa ne samo živé, ampak da hočejo živeti svobodno — in brez verig.

Mi pa, naš Evangelist, mi tvoji jugoslovanski otroci, ti pa danes slovesno obljublamo, ne, pri-segamo ti, da hočemo izpolnjevati do zadnjega vzdihla tvojo oporoko: Vsi vsi — — —

Prokletsvo nad vse, ki odpadejo ...

Govoru župnika Bajca je sledilo nepopisno navdušenje. Godba je zaigrala »Lepo našo domovino«, katero je tisočera množica navdušeno prepevala. Ko se je navdušenje nekoliko poglobilo, je domači župan naznanil, da je šentjanska občina vzela spominsko ploščo v svoje varstvo. Pozdravne govore, v katerih so se spominjali dr. Kreka, so nato imeli: minister-Poljak Glombinski, Čeha Stanek in Sedlak ter dr. Korošec.

Spominska plošča, vzdana na šentjanskem župnišču nad sobo, kjer je umrl dr. Krek, kaže pokojnega dr. Kreka v profilni sliki, izdelani od kiparja Dolinarja, s priprostim napisom:

»V tej hiši je umrl dne 8. oktobra 1917 dr. Janez Ev. Krek.«

Veselica. — Pobratinstvo med Jugoslovani, Čehi in Poljaki.

Po odkritju je župnik Bajec prijazno pogostil znanje goste; na obširnem veseličnem prostoru pa se je razvilo veliko narodno slavlje.

Čehi in Poljaki so po bratovsko občevali s priprostim ljudstvom in prav dobro smo se razumeli. Sklepali smo zvezo in odkritosrečno prijateljstvo z našimi severnimi brati. Vsi so povdarjali, da jih je sprejem na slovenskih tleh tako veselo presunil in ganil, da ne bodo nikdar pozabili tega dne. — Vlada je poslala v Št. Janž 4 strojne puške in dve stotnje honvedov, ki pa niso imeli prav nobenega opravka. Vladal je vzoren red in mir.

Odhod gostov. — Na gorah goré kresovi.

Neradi smo se ločili od prijaznega Št. Janža. Štajerci smo se večinoma podali peš čez visoki Brunk na Zidan Most, ostali pa z vlakom. Ljubljano. Poslance in goste so na povratku na posameznih postajah zopet burno pozdravljali. Ko se je napravil večer, pa so po gorah zažareli kresovi, kar je slovanske goste posebno veselo presenetilo.

Zgodovinski dan.

Ta dan ostane zapisan v zgodovini Jugoslo-

LISTEK

Vojaški novinec.

Belgijska pesni.

Prevajal Henrik Konsjans; preloži za »Slov. Gospod. Listek« Al. B.

(Dol.)

Krepkejša je materi stisnil roko in z eno nogo stopil naprej; a še enkrat se ozre naokrog in z ljubeznivim pogledom objame ponižno kočo, kjer mu je tekla zibelka, pustinja in gozd, priče njegovih otroških let in skope njive, katere je delal toliko časa ročevitne njegov mladeniški pot. Potem se zopet zaporedoma ozira v oči vsem, katere ljubi, celo yolu, zvestemu tovarišu pri težkem delu — obraz si zakrije z roko, skrije solzo, ki mu polzi po licu, in vzdihne komaj slišno:

»Zdravi ostanite! Z Bogom!«

Zdaj zopet dvigne glavo, si strese s čela dolge lase, ki mu kot grive padajo na tilnik, in odločno odide ...

A vsi gredo za njim, nočejo ga še zapustiti.

Malo dalje proti vasi visi na križpotu pod lipo Marijina slika. Katrica je bila tja obesila lep večer v majniku in Janez je v dnu drevesa napravil klop za klečanje. Na tem svetem kraju, kjer je vsak dan eden izmed njih klečal in molil, naj se jim s tresočih se ustnic izviže začinjena beseda v slovo.

Že vidijo oddaleč lipo, mejnik, kjer se žalostno ločijo. Mladenič koraka počasneje, mati pa mu ljubeznivo prigovarja:

»Janez, sinko moj, ne pozabi, kar sem ti rekla vedno: Imej vedno Boga pred očmi in nikoli ne pozabi moliti, kadar ležeš. Dokler boš delal tako, ti ostane srce čisto. Ako pa bi se zgodilo, da bi kdaj

pozabil, spomni se drugi dan mene, svoje sestre, in zopet boš postal dober in priden; kajti kdor misli na Boga in svojo mater, je zavarovan proti vsemu hudemu.«

»Vedno, vedno bom mislil na vas, mati«, tiho vzdihne mladenič. »In ako bom žalosten in mi upade pogum, me bo spomin na vas krepil in tolažil, kajti nekaj mi pravi, da bom nesrečen; preveč vas imam rad vse skupaj.«

»Potem pa — nikar ne kolni, slišiš in ne živi razuzdano! Kaj ne, da boš hodil v cerkev? In nam pogosto poročal, ako si zdrav in vedno misli, da že tudi najmanjše poročilo od sina razveseli mater? O, jaz bom vsak dan molila k tvojemu angelu varihu, naj te ne zapusti.«

Mladenič je bil v dno duše ganjen od čudovito sladkega glasu materinega; ni se je upal pogledati, tako ga je v ti slovesni uri pretresel ženini žareči pogled; poslušal jo je s povešeno glavo. Edini njegov odgovor je bil večasih močnejši stisk z roko in dolgi vzdih, s katerim so bile združene besede: »Mati, ljuba mati!«

Molče se bližajo razpotju; stari oče gre na ono stran poleg mladeniča ter mu pravi z resnim naglasom:

»Janez, sin moj, zdaj boš storil svojo dolžnost, brez kljubovanja in z ljubeznijo, kaj ne? Pokoren boš svojim predstojnikom in rajši na tihem trpel krivico, ako se ti bo godila. Z vsakim boš uslužen in uljuden, kazal boš dobro voljo in vse natančno izpolnil, kar ti bo ukazano? Potem ti bo Bog pomagal, predstojniki in tovariši te bodo ljubili.«

Katrica, njena mati in deček so že klečali pod lipo v travi poleg klopi in molili.

Janez ni imel časa, dedu odgovarjati na opomin; mati ga je peljala h klopi. Vsi so poklekli in molili s povzdignjenimi rokami.

Veter je rahlo šumel v smrekah, pomladansko solnce je prijazno sijalo na pešeno pot; ptice v zra-

ku so pele veselo pesem; a vendar je bilo vse tako in slovesno in slišno se je dvigalo pobožno šepetanje osrčujočih molitev gor v lipove veje.

Končano je; vsi vstanejo, a vsem teko solze iz oči. Mati objema svojega sina bridko tožeč in davi ravno drugi čakajo, da se žalostno poslovi od njega, ona vendar ne izpusti dragega prvorojenca; zopet zopet mu govori nerazumljive besede strahu in ljubezni.

Slednjih sede utrujena žena na klop in pusti se vedno dalje.

Janez v naglici objame starega očeta in Katrino mater; s prijazno silo odstrani malega brata, ki se ga kričeče drži za nogo, steče še enkrat k materi, jo stisne v naročje, poljubi na čelo, zakliče z rezkim glasom »Z Bogom!« ter koraka, ne da bi se upal ozreti, proti vasi, dokler za gozdom ne izgine sorodnikom izpred oči.

Le s trudom gre Katrica, ki kruh nese pod pazduho, za njim, da ga doide.

Nekaj časa gresta vstric, ne da bi govorila. — Srce jima utripa naglo, od sramu imata čelo in lica zardevata; ne upata pogledati drug drugega. — To je tisti veliki trenutek, ko se dve duši bojita odkritja, ko čuti, da jima uide kot svetinja skrivana sladka tajnost.

Janez boječe prime Katrico za roko, toda, kakor bi bil ta dotik zločinstvo, kakor bi ga pekla ta roka, jo trepetaje zopet izpusti.

Po kratkem molčanju je znova prime za roko in vzdihne s čučinim glasom:

»Katica, ali me ne boš pozabila?«

Solze so njen edini odgovor.

»Ali boš počakala, da se Janez vrne od vojakov?« zopet vpraša mladenič. »Ali sme vzeti s seboj vsaj to tolažbo, da ne umre od žalosti?«

Dalje prihajajo.